

16.07.2024

לכבוד

יו"ר הועדה לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי

חברת הכנסת פנינה תמנו שטה

כנסת, ירושלים

נייר עמדה בנושא נשים המשרתות במילואים במהלך המלחמה והאתגרים הייחודיים שעומדים בפניהן
לקראת השחרור מהשירות

מעל תשעה חודשים חלפו מאז האסון הלאומי שפקד את המדינה ב-7 באוקטובר, ומפריצת המלחמה הממושכת בעזה שטרם הסתיימה. המערכה הצבאית הדגישה את חשיבות תרומתן של הנשים הישראליות, המהוות כמחצית ממערך ההגנה, לביטחון המדינה. רובן פעילות בתפקידי עורף, אך מספר לא מבוטל שירת בחזית הלחימה: לפי נתונים עדכניים שהציגו ערוץ 12 התקיים גיוס של 64 אלף חיילות למילואים במלחמה הנוכחית, בשיעור היענות שעבר את 100% בתפקידי לחימה שונים כגון טייסות, חי"ר, תותחניות, רופאות ופרמדיקיות¹. מתוכן, כ-3000 מגויסות הינן אימהות שבחרו להתנדב למרות שהחוק פוטר אותן משירות מילואים. יש לציין בהקשר לכך, שאתר צה"ל מציג נתון שונה של 19% אחוז מתגייסות למילואים מתוך 195 אלף חיילים וחיילות, כלומר 54 אלף מגויסות². נתונים אלו מצביעים על עלייה דרמטית בהשוואה למלחמות קודמות, למשל למלחמת לבנון השנייה ולמבצע צוק איתן גויסו אלפים בודדים. נכונותן של הנשים להילחם, להתנדב ואף לעזוב ילדים ותינוקות בבית כדי לצאת לקרב, מוכיחה כמה טועים היו אלו שטענו נגד שילובן של נשים בצה"ל בכלל ובתפקידי לחימה בפרט.

גם בקרב הציבור התגבשה עמדה התומכת יותר בשילובן המלא של נשים בצה"ל. מסקר של מכון המחקר רושניק עולה כי 70% מציבור הישראלים סבור שהמלחמה הוכיחה את יכולתן של נשים לשמש לוחמות גם בקרבות וגם בשגרה, כ-67% תומכים בנוכחות נשים שווה בקבינט המלחמתי, ו-65% מוכנים לראות אישה ממונה לתפקיד הרמטכ"ל³. אמנם **תרומתן של מגויסות המילואים אינה מקבלת הכרה מגופי המדינה, שכן אין מענה מותאם לשחרור ממילואים ממושכים בעתות לחימה- מצב אשר מציב אתגרים ייחודיים לנשים לוחמות, בייחוד לאימהות**. למשל, בכתבה שפורסמה בתאריך 25.3 בערוץ 12, מוצג סיפורה של יונת דסקל דגן שממחיש את הקשיים הייחודיים שחוות הנשים שמשרתות במילואים. יונת היא פרמדיקית מד"א, אימא לשני ילדים שלא ראו את אימא בארבעת החודשים האחרונים משום שמלאה יותר מ-100 ימי מילואים בעזה. בכתבה היא מצביעה על כך שרשתות תמיכה כמו "החזרה הביתה- מעגל לאבות", "נשות המילואים/ניקיות" – מיייתמים את המענה לנשים המשרתות במילואים, ואת המענה למבנה המשפחתי שלהם. כפי שנציג בהמשך, גם ההתמודדות הרגשית עם

¹פורסם על ידי הכתבת רותי שילוני בחדשות 12 ובאתר n12, "פנינים תחת אש וצעקות של פצועים": הנשים שהשאירו משפחה בבית והתגייסו – מדברות", 25.3.2024

² נתונים מתוך אתר דובר צה"ל

³ פורסם על ידי הכתב יובל בנגו, באתר מעריב, "סקר חדש מגלה: כיצד השפיעה המלחמה על התפיסה כלפי נשים בצה"ל?", 7.3.2024.

חוויית שונות משדה הקרב יכולה להתרחש באופן שונה עבור נשים, ובכך נדרש לעלות לשיח את נושא המענה מותאם גם בליווי הפסיכולוגי של חזרתן לשגרה.

בעקבות האמור, נייר עמדה זה קורא לבניית מערך תמיכה ייעודי לנשים המשרתות במילואים המתבסס על הדגשים הבאים:

1. קבוצות תמיכה ייעודיות לנשים משוחררות משירות המילואים המאפשרות יצירת מרחבים בטוחים

לשיתוף ולאימהות בפרט: ניתן לשער, שקבוצות תמיכה של נשים יעוררו תחושת ביטחון גבוהה יותר בקרב המשתתפות לשתף את חוויותיהן מהשירות. בין היתר מתוך ההנחה שבתור נשים, הן חוו חוויות דומות וקשיים דומים במהלך השירות. בנוסף, עבור אימהות (כפי שעולה גם בכתבה) תחושת האשמה על עזיבת התא המשפחתי משמעותית והביקורת הסביבתית חריפה יותר בעקבות העזיבה ההתנדבותית למילואים, לכן יש ליצור קבוצות תמיכה ייחודיות גם לאימהות. **ההתאמה המגדרית של קבוצות תמיכה צריכה להעניק גם רשת ביטחון למשפחות של המשרתות במילואים, המספקת מענה לקשיים של בני הזוג וילדיהן.**

2. עידוד רגישות בקרב גורמי המקצוע להבדלים בין פוסט טראומה אצל נשים לעומת גברים:

על התמודדות עם פוסט טראומה לאחר השירות הצבאי בכלל והמילואים בפרט, בין היתר, בשל הקיצוניות של החזרה המהירה לשגרה. אך מעט דובר על ההבדלים הנוגעים לגברים ונשים בהתמודדות עם פוסט טראומה, והתאמת הטיפול באופן מגדרי שעולים מעולם המחקר הרפואי. **ראשית, הספרות מראה שבאופן כללי סיכוייהן של נשים לפתח סימפטומים פוסט טראומטיים לאחר אירוע טרור היו גבוהים פי ששה מאלו של גברים.** גם האופן בו ה- PTSD מתבטא שונה בין המגדרים; נשים חוות יותר סימפטומים של חוויה מחדש, עוררות מוגברת, דיכאון וסומטיזציה, לעומת גברים שחווים יותר פגיעה תפקודית בתחום החברתי והתנהגות מסתכנת. לטענתנו, יש לעמוד על הבדלים אלו ולהתאים מגדרית את הטיפול בחוויות הפוסט טראומתיות הקשורות בשירותן הצבאי של נשים.

3. מעקב אחרי המצב התעסוקתי של משרתות מילואים - במצבי חירום, הסטטוס התעסוקתי של נשים

בכלל ושל אימהות בפרט נמצא בסיכון גבוה יותר. **למרות סיכון זה, ולמרות שנערכו דיונים רבים שעסקו במצב התעסוקתי של חיילי המילואים והמצב התעסוקתי של הנשים שנשארו בעורף, לא ניתן למצוא תמונת מצב על תעסוקתן של הנשים המשרתות במילואים.** לכן אנו דורשות להקים מנגנון לאיסוף נתונים על מצבן התעסוקתי של משרתות המילואים, ולפעול לסיוע והגנה על זכויותיהן התעסוקתיות של אלו שמצבן נפגע בשל שירות המדינה. במקביל, יש לקיים דיון מעמיק על הנושא, ולגבש מעטפת סיוע לנשים שזכויותיהן התעסוקתיות נפגעו - כולל ליווי בהשמה מחדש בשוק העבודה, הכשרות והגנה מפני פיטורין או קיפוח בידי מעסיקים.

לסיכום, המלחמה הנוכחית מדגימה את התרומה החיונית של לוחמות לביטחון הלאומי. מעטפת תמיכה מיועדת לנשים משוחררות ממילואים פעילים, הכוללת קבוצות תמיכה, טיפול בפוסט-טראומה וליווי תעסוקתי בתום

השירות, תיצור סביבה תומכת וראויה יותר לנשים המשרתות במילואים, תסייע בשילובן החוזר בחיי האזרח, ותבטיח כי תרומתן הערכית והניסיון שצברו ימשיכו לחזק את כוחו של צה"ל.

בברכה,

ארגון "בונות אלטרנטיבה"